

Lúzerek

Szentgyörgyi László

IRODALOM

Amikor A. megpillantotta B.-t a főtérré vezető keskeny utca ellenkező oldalán szembejönni, régen tapasztalt, őszinte öröm töltötte el. Amin bizony maga is meglepődött. Közel két évtizede nem találkoztak, bár azért tudtak egymásról ezt-azt. Legalábbis A. tudott B.-ről, akinek élete, politikus lévén, többnyire a nyilvánosság előtt zajlott. B. viszont nem tudhatott sokat A.-ról, legfeljebb annyit, hogy a rendszerváltást követően távozott az országból, s a szóbeszéd szerint belépett a francia idegenlégióba. Egy ideig beszédtema volt ugyan az ismerősök között az eset, aztán megfeledkeztek róla.

B. arcára széles mosoly ült ki, gyors léptekkel, szinte futva vágott át az ellenkező oldalra, ahol A. integetett feléje. A találkozás örömeire hosszan és hevesen lapogatták egymás hátát; néhány mondat, s a szokásos hogy s mintek után úgy döntöttek, betérnek a közeli borozóba, ahol nyugodtabb körülmények között folytathatják a beszélgetést.

Gyermekkoruktól ismerték egymást, sokáig osztálytársak voltak, de igazi barátsággá valahogy nem mélyült a kapcsolatuk. Hogy miért nem, annak okát egyikük sem tudta volna megmondani, de nem is firtatták, nem tartották fontosnak. A politikai rendszerváltoztatást követően ugyan még össze-összefutottak, de azóta, hogy A.

belevágott szokatlan kalandjába, már egyáltalán nem találkoztak. Van annak közel húsz esztendeje is. B.-t közben beszippantotta a politika: viszonylag rövid idő alatt sikeresnek mondható, komoly anyagi haszonnal járó karriert futott be. Hogy ez mennyiben a saját érdeme, s mennyiben a „körülményeké”, nehezen megmondható.

A borozó a főtér sarkán, az ortodox katedrális árnyékába szorult műemléképület alagsorában működött emberemlékezet óta. Valaha a Fehér Ló nevet viselte, ma már az új módi szerinti, angolos hangzású, semmitmondó felirat függ a bejárat fölött. Nagy élet volt ott egykoron, megfordultak benne mind, akik valaha számítottak – irodalmárok, színészek, sportolók, mindenféle életművészek –, akikre valamiért felnéztek a városban. A Fehér Ló körül az évtizedek során cserélődött ugyan a díszlet, társadalmi rendszerek váltották egymást, de a borozó túlélte mindent és mindenkit. Az állandóság öröknek tűnő szimbólumát jelentette a változó időben, amolyan biztos pontot, viszonyítási alapot az egyensúlyát veszített világban: a nagybetűs Agórát, ahol vagyontárgyakat, ritkán kincset érő információkat, hajmeresztő híreket, még hajmeresztőbb álhíreket, ritkán eszméket vagy csak elfogult véleményeket cseréltek egymás között a „vendégek”. Közben meg

folyt az ital – változó minőségben és mennyiségben.

A gyér világításban nehezen bortkártak le a patinás (vagy csak kopott?) márványlépcsőkön, s beléptek a jólesően hűvös terembe, ahol a fal mellett unottan sorakoztak az asztalok. Leültek az egyik mellé, amely felett az utcára nyíló keskeny ablakon keresztül némi természetes fény is beszűrődött.

– Na, mesélj! – mondta türelmetlenül B., s jeléül annak, hogy nagyon figyel, közelebb hajolt.

– Hol is kezdjem? – kérdezte A., s tekintete a múltba révedt.

– Csakis az elején. Különösen az érdekelne, hogy miért és hogyan jutottál el az idegenlégióig – sürgette B.

A. mesélt. Elmondta, hogy véletlenek sorozata vezette a légióba. Minden az 1989-es politikai fordulattal kezdődött, amikor gyökeresen megváltozott körülötte a világ: egyik pillanatról a másikra olyan lehetőségek nyíltak a vállalkozó szellemű emberek előtt, amelyekről korábban álmodni sem mertek.

– A nagy többség, a tömeg számára azonban a gazdasági rendszerváltás, a magánosítás nem hozott mást, mint egzisztenciális bizonytalanságot – foglalta össze. – Ebben voltam magam is, s nem láttam a kiutat – fűzte hozzá.

Elsorolta, mi mindennel próbálkozott, miután otthagya a bezárás előtt álló gépgyárat, ahol almérnök-ként dolgozott. Amint a jogi keret megengedte, szerszámboltot nyitott; induláskor az árukészlet jelentős hányadát – az akkori szokás szerint, mindenféle törvényes és főleg törvénytelen lehetőséget kihasználva – az egykori munkahelyéül szolgáló,

gátlástalanul elprivatizált gépgyárból szerezte be.

– Így működött ez akkoriban, amikor a vállalkozók zöme előszeretettel hivatkozott a klasszikusra: csak az első millió eredetét ne firtasd, a többivel elszámolok vígan – vetette közbe B.

Kezdetben igencsak prosperált az üzlet, de ahogy gyarapodott anyagiilag, úgy szaporodtak irigyei is. Sokáig abban a hiszemben élt, hogy történiék bármi, sűrű kapcsolathálója megóvhatja a veszélyektől, míg egyik üzleti vetélytársa – a mögötte álló politikai hátszelet kihasználva – feljelentette az adóhatóságnál, meg még ki tudja hol. Vizsgálatot vizsgálat, pert per követett.

– Addig-addig, míg végül gyakorlatilag mindenemet elveszítettem, sőt, még annál is többet – vonta meg vállalkozói kalandjának mérlegét A.

Mint sokan mások akkoriban, A. is Nyugatra vetődött.

– Anyagilag padlóra kerültem, a gyárat futószalagon zárták be, munka semmi, remény annál is kevesebb – mesélte.

Csak üldögélt otthon tehetetlenül, s számolgatta, meddig tarthat ki vészhelyzetekre félretett kevéske pénze. Hirtelen döntötte el: indul, akkor még nem tudta pontosan, merre. Annyi pénze maradt, hogy eljutott Budapestig, ahol azonnal sikerült munkát találnia. Sokat nem fizettek, futotta belőle albérletre, hétvégi kocsmázásra, s nagyjából ennyi. Félév elteltével úgy érezte, tovább kell állnia.

Teljesen véletlenül került a kezébe az újság, amelyben egy egykori idegenlégióossal készült interjú olvassott. Azonnal eldöntötte, jelentkezik.

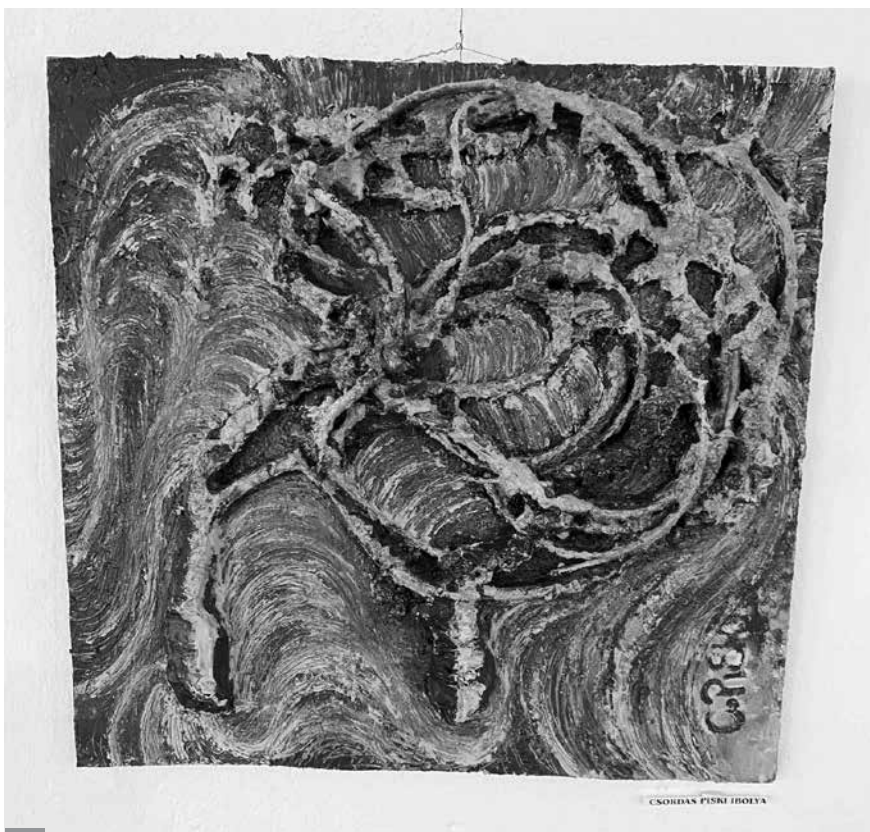
Egy hétre rá már a dél-franciaországi Aubagne-ban volt, leadta felvételi kérelmét, s miután átesett a szokásos szűrőkön, s egészségügyi, pszichológiai, erkölcsi és erőnléti szempontból egyaránt alkalmasnak találták, közölték vele, hogy felvételt nyert. Aláírta ötéves szerződését, következett a tizennégy hetes kiképzés, majd a besorolás az ezredébe.

– Hát ennyi – mondta A. – Így akarthatta a sors, de mondhatnám azt is: így rendeltetett – tette hozzá halkán.

B. csendben hallgatta végig A.-t, csak néha-néha szakította meg az elbeszélés fonálát egy-egy kérdéssel, esetleg megjegyzéssel... Közben pe-

dig próbált valamiféle párhuzamot felállítani a saját és A. élettörténete között. Addig jutott, hogy megállapította: az 1989-es rendszerváltás pillanata jelentette a közös kiindulópontot mindkettőjük esetében, ahonnan tekervényes utakat bejárva egymástól jó messzire sodródtak.

B. már a politikai széljárásban bekövetkezett változás utáni években fejezte be – sokadik nekifutásra – jogi tanulmányait, s helyezkedett el egy ügyvédi irodában, amelyet a város egyik jónevű jogásza működtetett, aki, élve a lehetőségekkel, maga is politizálásra adta a fejét. Nem kellett sok ehhez akkoriban: némi ismertség –

Csordás Piski Ibolya alkotása

megfelelő körökben persze –, s máris sínen érezhette magát az ember.

– Igaz, többségükről hamar kiderült, hogy alkalmatlanok a feladatra; szellemi, lelki és erkölcsi értelemben egyaránt elbuktak – értékelt B.

Beszélgőtársa hamisságot, ál-szent alakoskodást érzett a kijelentésében.

– A „darabokra szagztatás” viszont mindeddig elmaradt, s a helyzet jelenlegi állása szerint remény sincs arra, hogy valaha is bekövetkezzék... – tette hozzá jól kivehető iróniával.

– Tévedsz, ha azt hiszed, minden politikus darabokra szagztatást érdemelne – hangzott el a replika. – Az oda nem való eltávolítása kizárólag a választópolgárok feladata és felelőssége; egyébként erre találták ki a választásokat – fűzte hozzá.

– Na persze, és hogyan lehetne eltávolítani azokat, akik nem odavalók, hisz a jelöltlistákat maguk a politikácsinálók állítják össze, kizárólag a magukfélék közül válogatva – legyintett A.

Itt elakadt a beszélgetés. Hosszú percekig csak üldögéltek szótlanul, mint akik arra várnak, hogy oldódjék valamicskét a feszültség közöttük. Hogy múljék az idő, ittak. A negyedik palack is kiürült, ezért újabbat rendeltek. De a társalgás fonalát már nem tudták felvenni: egyáltalán nem figyeltek egymásra, csak saját gondolataikra.

A.-nak az agyában egyszer csak egy régi történet képkockái tolultak elő: látta, amint egy ártatlannak tűnő diákcsíny lebukott résztvevőiként mindketten az igazgatói iroda előtt állingálnak, s a rettegett iskolaigazgatóra várnak. Az eset előzménye-

ként a faragatlan modoráról városzszerte ismert tornatanár otromba kijelentésével magyarságukban sértette meg a tanulókat, ami miatt néhányan módfelett felháborodtak. Azon nyomban el is határozták, hogy az esetet megtorolják, amire még aznap adódott az alkalom, amit gondolkodás nélkül ki is használtak. Történt, hogy a tanár a sportpályaként is használt iskolaudvaron a tartószerkezeten felejtette a röplabdahálókat, amelyeket gyerekes bosszújukban a fiúk csíkokra vagdosztak. A művelet bevégeztével úgy lógtak ott, mint valami óriásfüggöny rojtjai.

A bosszú feletti öröm nem tartott sokáig. Másnap már az első tanóra után mindkettejüket az igazgató elé citálták. Hogy miért éppen őket, s nem másokat, arról csak később szereztek tudomást. Nos, mert őket azonosította név szerint az azonos évfolyamra járó román tagozatos iskolatárs, aki szemtanúja volt az esetnek, s aki elkotyogta a társai előtt, ahonnan az igazgató fülébe jutott a történet.

– Azonnal választ kérek arra, hogy kivületek kik vettek részt a rongálásban! – szögezte nekik a kérdést a morcos diri, s töltőtollát magasba emelve jelezte, hogy készen áll a jegyzetelésre.

B. sietve sorolni kezdte a neveket, az övékén kívül még vagy tízet. Hirtelen felindultságában A. félbeszakította B.-t, s magára vállalta az egészet: kijelentette, a többiek ártatlanok, ők csak ott voltak, de a rongálás kizárólag az ő vétke. Még a szikét is megmutatta, amellyel végezte a műveleteket. Az igazgató szinte örült, hogy nem próbálták letagadni a csínyt; semmi kedve nem volt hosszan nyomozgatni, hogy kiderítse a bűnösök kilétét.

– Hogy te mekkora lúzer vagy! – vetette A. szemére B.-nek, amint a folyosóra léptek. – Ha hallgatsz, talán megúszod a felelősségre vonást – tette hozzá. – Tucatnyi embert talán mégsem büntetnek meg – érvelt tovább.

Akár igaza is lehetett volna. Az ügy azzal zárult, hogy három-három napra mindkettőjüket kicsapták, a röplabdaháló árát pedig meg kellett fizetniük. A. nem bocsátotta meg soha társának, hogy másokat feladva próbálta menteni az irháját.

– Kiállítottad magadról a bizonyítványt már akkor. Ha politikusként is hasonlóan viselkedsz, akkor megvan rólad a véleményem – vetette asztaltársa szemére A.

– Ha te még mindig ott tartasz, akkor valóban nem vagy más, mint lúzer – vágott vissza B.

Szót szó követett, durvább sértések is elhangzottak, végül már gondolkodás nélkül anyáztak is, mígnem A. teljesen elveszítette önuralmát, s az asztal felett – amolyan légiós módra – bevágott egyet B.-nek, aki székevel hanyatt esett, s beverte fejét a maga mögötti falra szerelt, még a régi időkből maradt öntöttvas fűtőtestbe. Nyomban eszméletét veszítette.

„Erőszakos bűncselekményhez riasztották a helyi rendőrséget szerda este, amelynek során egy 43 éves férfi súlyos sérüléseket okozva bántalmazta 43 éves társát. A sérültet a mentők kórházba szállították. Az elkövetőt életveszélyt okozó súlyos testi sértés alapos gyanújával előzetes letartóztatásba helyezték” – volt olvasható másnap a helyi lapban megjelent rendőrségi hírben.

Mierluțiu Emilia

Mierluțiu Emilia alkotása